

tíðindablaðið

sosialurínPostsmoga 76,
3800 Argir,
telefon 11820

Útgevari: p/f sosialurín

Fyrirtakisstjóri og blaðstjóri: Tórfinn Smith (ábyrgd)

Bláðólk: Hogni Djurhuus, Dagny Joensen, Jóhann Mortensen og Jan Müller

Lýsingar: Árni Joensen

Uppseting: p/f sosialurín. Prent: p/f pressan 1981

DAGURIN í dag er mannaættindadagur ST. Henda dag royna ST-felagsskapir, mannaættindafelagsskapir og einstaklingar eftir ferimuni at gera vart við, at víða kring heimin verða sjálvsegð rættindi traðkað undir fôr.

VIT, sum liva í fólkarræðisligum samfelag, hava ofta lyndi til at halda, at hesi rættindi eru nakað, sum er givið okkum med alla. Hetta er vandamikil hugsan, og tí er tað gott, at vit hava felagsskapir og einstaklingar, sum kunnu minna okkum á, at hesi rættindi eru nakað, sum vit mugu stríðast fyri og verja hvønn dag.

TANN, sum lýtir at heiminum rundan um okkum, kann bert koma til ta synderligu niðurstøðu, at ongantíð í søguni eru so nógv menniskju so illa viðfarin, sum just í okkara tíð.

MILLJÓNIR eiga ikki tann mest grundleggjandi mannaætt, hetta at eta seg mettán hvønn dag. Aðrar milljónir eru ríknar frá húsum og heimum og aftur aðrar milljónir liva undir stýrum, sum ikki loyva tí einstaka at hugsa, tala og virka frítt.

POLITISKT verða menniskju kúgað sum ongantíð áður. Hugsu bert um Latínamerika, Miðeystur, Suðurafrika ella Fjarøystur.

ALT hetta viðkemur økkum, hóast tað íki er so nógv fteklígt, vit kunnu gera til tess at bota um tey ræðuligu viðrøktir, ið bjóðast okkara meðmenniskjum í hesum nevndu økjum. Vit kunnu sýna okkara samhuga í orð-

um og verki. Vit kunnu stuðla teimum felagsskapum, sum hver á sínum øki stríðast fyri betri mannaættindum.

JÚST í hesum degum hava vit havt høvi til at hugsa serliga nógv um hendan spurning, nú vit hava havt vitjan av umboði fyri mannaættindafelagsskapin í El Salvador. Eingin landsmaðurin kann órørdur lurta eftir hesum umboði, sum sjálvt hevur upplivað allan ræðuleikan, ja, staðið mitt í stríðum. Av øllum tí skakandi, ið hesin maður greiddi frá við óreingilugum prógvum, var tað mesta skakandi tó hetta, at lagt verður eftir børnum.

HETTA, at børn verða revsað fyri politisku áskoðan foreldranna er so barbarískt, so devulsett og so ræðulígt, at okkara heilar hava torført við at fata henda veruleika. Men hann er so har, soleiðis bera høgastýri seg at í dag, og vit eiga sum sagt at gera tað evarskaltla, vit kunnu fyri at minka um ræðuleikarnar.

HØVIÐ hava vit sum sagt nú. Vit kunnu byrja í dag við at stuðla tí felag, sum eitur Amnesty International, ið skipar fyri tiltaki í útvarpshallini kl. 16. Vit kunnu stuðla teimum politiskum ungmannafelögum, ið fara undir stuðulstiltøk til frama fyri t.d. børn í El Salvador.

EISINI eiga vit hvønn dag at vera á varðhaldi í okkara egna samfelag mótvegis teimum kreftum, ið ynskja at skifta okkara fólkarræði um vit eitt høgdráttatur.

Ynskireymur á framsíðu Dagblaðsins ónsdagin 30. november:

»Javnaðarflokkurinn í tvíningum á Tvøroyri?«

Hetta hevur verið mál teirra borgarliga øll tey 55 ár, síðan socialistiska rørslan festi røtur í Føroyum — og tá fyrst og fremst á Tvøroyri, har Javnaðarflokkurinn hevur havt sterkastu støðu í øllum Føroyum. Og nú halda teir hetta mál vera innan fyri eygsjón — stuðlað av yvirloyparanum Dánjali av Rana.

Tað er neyvan hvør javnaðarmaður, ið lesur eina slíka sproyту sum Dagblaðið, og er tí kanska neyðugt at citera í stóðum.

»Hann hevur verið ein tann ídnasti at finnast at...«. Og harvið hevur hann innan javnaðarflokkinn (og aðrar) vunnið sær ein vissan viðhaldsbólk — nevniliga ímillum tey a-sociala, sum í einumhvørjum samfelag eru ímóti øllum tí, ið hitt almenna — í hesum fyrri Tvøroyrar býráð — fyrirtekur sær, og tað eru tey, ið hann leifar fyri í vón um at savna sær atkvøður til næsta val — lögtings- ella/og býráðsval. Men tað eigur hann ikki uppiborið, serliga ikki frá veljarum Javnaðarflokksins, tí í Javnaðarflokkinum hoyrir hann ikki heima — eins litið og blaðstjóri Dagblaðsins, sum saman við yvirloyparanum roynir at seta splít í javnaðarfelagið á Tvøroyri.

»Dánjal av Rana hevur fleiri ferðir tikið støðu beint ímóti meirilutanum í Tvøroyrar býráð.« Hvi

sigur Dagblaðið ikki, at hann altið er ímóti fyrrverandi partamonnum sínum, sum hannkonsekvent, og líka síðan javnaðarmenn valdu hann inn, hevur vent bakið, og er farin yvir í borgarligu andstöðuna — nevniliga til Hermund Michelsen.

Hvørki Dánjal ella Hermund tordu at vera ímóti byggingini av skúla- og itróttarhalli í Trongisvági, og tær lantøkurnar, ið teir báðir nú klaga til landsstýrið um, eru fyri meginpartin ein fylgja av, at henda bygging er dýrkað frá 13 mill. kr. fyri eina nakna holl (licitationsprisur) við ongari úterð ella innbúgv upp í 30 mill. kr. fyri fult útgjörda itróttarhall við forhall og cafeteria og ein stór skúla við miðholl, og er í seinna prísnum íroknað projekteringar, byggiertil, innbúgv í øllum kompleksinum, rentur av byggikreditt og kloakklegging líka til sjós, harumframt síðst men ikki minst pristalsvøksturin síðan 1978. Roknaður teir báðir við, at teir kundu tekktast veljarum sínum við at atkvøða fyri byggingini og síðan at lasta lantøkurnar, sum teir sjálvir skrivaðu undir við loyvi landsstýrisins.

»Javnaðarleiðslan hevur blakað hann út úr líkningsarnevndini.« — Tá hevði hann longu sett seg í andstöðu, og fyrrverandi partamenn hansara hildu tað vera loðið, at hann kundi økja sitt persónliga

atkvøðutal við at vera formaður í líkningsarnevndini. Annars skal ikki komast nærri inn á tað upptakið, ið eftirmaður hansara fekk eftir hann har við óavgreiddum málum líka frá 1971.

Hann varð ikki koyrdur úr leiðslu javnaðarfelagsins, men trekti seg sjálvur, við tað at hann segði, at hansara mest hósakandi pláss var niðri á bonkinum, haðani hann kundi framflyta atfinningar sínar. — Í Oyggjatiðindum skrivaði hann ella borgarligu viðhaldsmenn hansara tá, at »Rokskipari var frakoyrdur«, men eg kenni ikki henda »skipara« fyri annað enn ein, ið hugsandi um egjið viðhald skipar fyri roki.

At enda vil eg bert viðmerkja til klombru Dagblaðsins um, at »toppar« javnaðarflokksins hava manað til fríð við at undirskriva eitt bræv, »ið Atli Dam hevði skrivað«, har teir víðganga alment, at javnaðarflokkurinn í Suðuroy »gekk í tveimum portum«, at tað neyvan er Atli, sum roynir at geva sær sjálvum munnskuv við at seta tey alfadrilgu og undirfundigu orðini upp á prent, og at javnaðarflokkurinn í Suðuroy framvegis er ein sterkur flokkur, sjálvt um onkur einstakur illvøxtur verður lúkaður burturúr.

LSTv.

»Dálking« og »dálkan«

Í Sosialinum skrivar Sv. T. javnan um mál og mál-nýtslu. Tað er sera áhugavert at lesa tað, hann skrivar, hann er fróður maður, sum veit nógv um føroyskt.

Meira enn so, at tað hendir, at eg eri ósamdur við hann. Tað vil so vera, at vit ikki altið eru á einum máli um, hvat er gott og rætt føroyskt. Og tað er ikki at siga Sv. T. illan fyri, at hann onkuntíð heldur okkurt annað, enn eg og kanska fleiri.

Sum til dømis tað, hann skrivaði herfyri í Sosialinum um -an og -ing í navnaorðum, har hann vil vera við, at navnorð, ið eru avleidd av veiktbandum sangorðum við tatið upp á -aði, enda við -an. Sum undantak frá hesi reglu« nevnr hann orðið »skrivning«. Men her haldi

eg, Sv. T. er nóg so avgjörður. Tað er neyvan so knívskorið, sum hann vil gera tað til. Nú er tað so, at føroyskt sum ungt bókmentamál hevur í minna lagi av navnaorðum, sum eru avleidd av sagnorðum, sammett við onnur, eldri bókmentamál. Tí brúka vit ofta ymiskar umskrivningar við sagnorðum, har onnur mál hava navnaorð. Men so hvørt sum vit skulu flyta meira og meira av felagseuropeiskum mentunargóðsi yvir í føroyskan málbúna, krevst eisini, at vit kunnu dána nýggj navnaorð.

Her haldi eg, vit skulu vera varnir við at gera »reglur«, sum ikki samsvara við livandi føroyskt. Og í livandi føroyskum, finst hetta markíð millum -an og -ing ikki.

Og spurningurin er, um

tað hevur verið til, í hvussu er, tey seinastu nógvu hundráð árin.

Mær vitandi er t.d. einki, sum eitur »fleygan«, tað eitur »fleyging« (sum ikki er tað sama sum »fleyg«), tí eitur tað eisini »fleyingarstong« og ikki »fleyganarstong«, hóast sagnorðið eitur »fleygaði« í tatið. Og vit hava »fiski« og »fisking«, men einki, sum eitur »fiskan«. Iva-leyst hava vit ikki »kast- ing« (av »kastaði«), men vit hava »kastanglas« og ikki »kastanarglas«. Av sagnorðinum »bjóla« hava vit »hjólina« og ikki »hjólana«. Og fara vit til nýggjari mál, so tosar eingin um »fiskaturkan«, tað eitur »fiskaturking«. Vit hava »prenting« og ikki »prentan«, hóast tað eitur »prentaði«.

Og eg kann í hvussu er

ikki hugsa mær eitt ferðsluskelti, har tað stendur »súkulan bannað«, har má standa »súkling bannað«, hóast tað eitur »súklaði«. Og um vit endiliga skulu gera eitt navnaorð av »raka (sær)«, eitur tað ikki »rakan«, men »raking« o.s.fr.

Nei, vit mugu bara ásanna, at vit hava báðar endingarnar á føroyskum. Og fara vit at kanna eftir, er meira enn so trúligt, at tær ganga eftir ávisum

reglum, ella at tær ikki verða brúktar hvør um aðra. Men reglan er so í

hvussu er ikki tann, ið Sv. T. skrivar.

X

tjak og meiningar

Vit gera lesarar okkara varugar við, at treytin fyri at fáa lesarabrev upptikin undir hesum teiginum er, at blaðstjórnin veit, hvør hevur skrivað brovini.

ENDURSKIN

verjir bæði tey sum ganga og tey sum koyra.

Við endurskini sæst tú 100 m longur, tað kann tyða liv ella deyð.

RÁÐIÐ FYRI FERÐSLUTRYGG